

Affaniye - Okumak Üzerine

2020-02-20 09:18:09

Kitapların ve okumanın insanı geliştirdiği konusunda herkesle benzer düşünüyorum. Konuşmak ve seyretmek yanında daha derin, hızını kendimiz belirlediğimiz, bir yandan da zihnimizi çalıştırmak gerektiği ve boşlukları doldurmak için hayalimizden faydalandığı için güzel ve bir yandan da, günümüzde kötüsü ve faydasız çok bulunduğu için seçici olmak gereken bir konu.

İnsanların azlıkla ve kıtlıkla değil, çoklukla imtihan edildiği bir çağdayız. Yemek konusunda asıl derdimiz aç kalmak değil, çok yemek ve *ilim* konusunda da derdimiz benzer: Ararsan kütüphanelerde kitap dolu, hayatının her dakikasını okuyacak kadar kitabımız var ama bunların sana ne kadar faydalı olacağı ve *anlamını* bilemiyoruz.

Okumak ve öğrenmek bizatihi *amaç* değil, eskiden bu kadar imkan yokken ilmin amaç mı, araç mı olduğunun ayrımı üzerinde durmaya o kadar gerek yoktu. Çünkü zaten nadir olan ve fedakarlık ve imkan isteyen bir faaliyetin maksadını sorgulamaya kimse gerek duymazdı. Az bulunduğundan dolayı şekerin *zararını* konuşmaya gerek olmadığı gibi, *okumanın* da insanları hayatın kendisinden soğuttuğuna dair bir şeyler söylemeye gerek yoktu. Kitap bilhassa matbaadan önce hayli nadir, üzerinde zeki ve hafızası kuvvetli birinin yıllarca emek vererek yazdığı ve sonra yine birinin emek vermeyi layık görerek istinsahla çoğalttığı bir nesneydi. Bu süreç doğal bir filtre vazifesi görüyordu.

Matbaadan sonra da insanlar sadece *okumaya layık* buldukları kitapları tab ettiler. Filtreler zayıflasa da hala kuvvetliydi, yine de kitapların filtresi *istinsah edilebilirlik* değil, *para verilebilirlik* haline geldi. Bu günümüzde de devam ediyor.

İnternet'in yayılmasından sonra ise artık daha başka filtreler aramak zorunda kaldık. Çünkü artık kitaba para vermek ve sakince zaman ayırmak *ihtiyacı* kalmadı, artık bizi ayartan daha çok ve daha hafif okuma materyalimiz var ve 600 kelimelik yazıları bırakıp, 60.000 kelimelik kitapları okumak zorlaştı. Kitaplar da bunun üzerine *daha satılabilir* olmaya başladılar, daha dramatik, daha sansasyonel, daha yalancı ve daha anlamsız. İnsanları bulundukları sıkıntılı girdaptan kurtarmak için daha çok uyaran lazım ve kitapların da amacı *çözümsüz dertlere deva* olmak yerine *ölüme kadar bu dertleri unutturmak* haline geldi.

Ben Lao Tzu'nun veya Schopenhauer'in zamanında şikayetlendikleri kadar bu trendden şikayetçi değilim, biri *herkesin okuma öğrenmesinin ve hikmetlerin yazıya dökülmesinin* zararlı olduğunu, diğeri kitapların çoğunun işe yaramaz olduğunu söylüyordu. Bunlara hak vermekle beraber insanlığın geneli için okumanın yaygınlaşmasının iyi olduğu kanaatindeyim. Çoğu yazıya dökülmüş yalan ve saçmalığa gereğinden fazla önem verse de, hiç okuma bilmeyen ve okumayan insanlardan oluşmuş bir toplumdansa, okuduklarının birbirini nakzetme ihtimali olan bir topluluk içinde yaşamayı tercih ederim.

Bununla beraber nasıl ki yeme içme adabımızı zamanın şartlarına göre belirlemek gerekiyor, okuma adabımızı da zamanın bize sunduklarını düşünerek belirlemek gerekiyor.

- Zamanın sunduğu ayartıcılardan, sosyal medyanın veya reklam toplamak için üretilmiş yalan, yanlış ve boş yazılardan mümkün mertebe uzak durmanı salık veririm. Hayatını değiştirecek olay ve haberler çok azdır ve etrafında bunları sana ulaştıracak yeterince insan varsa, hayatını hiç bir şekilde etkilemeyen bilgiyle meşgul olmanın sana faydası yoktur ve zaman kaybettirdiği için zararı vardır.
- Okuduğun metinlerin test edilmiş olmasına dikkat edebilirsin: Bunların bazıları popülerlik testinden geçmiş olacaktır, popülerlik müstakilen iyi veya kötü olduğu anlamına gelmez ama insanları tanımak için sevdikleri kitapları da tanımak faydalıdır. Bazısı Fizik ve Matematik gibi *kendi kendini test eden* alanlardan olacaktır. Bazıları zamanın testinden geçmiş ve *klasikleşmiş* kitaplar olacaktır. Bazıları da sevdiğin insanların sevdiği kitaplar olacaktır.
- Popüler çoğu materyalin içeriğinin sana sair yollardan kolayca ulaştığını göreceksin, bunun için özel bir gayret göstermene gerek olmayabilir. Popülerlik bir ölçüde bazı şekil şartlarına uymayı gerektirir. Popüler kitaplardan en çok *popüler kitap nasıl yazılır?* sorusunun cevabını öğrenebilirsin ve bunun senin için ne kadar önemli olduğuna kendin karar vermelisin.
- Bir kitabı sevmediysen bırakmaktan korkma. Çünkü faydasız bir kitabı okumaya çalışmak yerine uyumak bile daha faydalıdır. Zamanımız faydasız kitapların değil, uykunun az bulunduğu bir çağ.
- Kitapların etrafında dönen *teelif hakkı* meselelerin günümüzde Kapitalizm'in bir aracı haline geldiğini ve bir kitaptan beklentisi *sadece* çok satmak ve maddi kazanç olan birinin kitabının genelde iyi olmadığını unutma. Kitabın ve yazının kendisine, onun etrafındaki maddi beklentilerden daha fazla değer vermeyen birinin kitabının zamanın testine dayanması zordur. Bu sebeple bir kitaba *para vermekle onu okumak* arasında doğrudan bir bağlantı kurmaya çalışma. Kitap almak ve biriktirmek başlı başına bir hobidir, güzeldir, insanları etkilemek için kullanılabilir velakin bunun sana sağladığı fayda doğru ve iyi yazılmış bir kitabın içeriğinin sağladığı faydadan başka bir şeydir.

- Kitapların değeri sana kendinle olan ama günlük hayatın içinde g remediğin bir takım faziletleri gösterebilmesidir. Bu faziletler teknik, duygusal veya pratik olabilir, insanlarla iletişimini güçlendirebilir, onlara hikaye anlatma ve kendini aktarma becerilerini takviye eder.
- Kurmaca okumak, ilginçtir, çoğu *self-help* kitabından daha mutlu eder. Kendini bir şekilde farklı bir dünyada bulup, o dünyanın olaylarını düşündüğünde, kendi d nyanı da daha iyi algııarsın. Seni etkileyecek ve düşündürecek kitapların çoğu *düşünme*  zerine teorik laflar edenler değil, somut hikayelerle seni *ya hayatım şöyle olsaydı* dedirtenlerdir. İnsanın zihnini asıl geliştiren *farazi* durumları düşünmektir ve çoğumuz için *farazi* durumlar, somut dünyanın farazi durumlarıdır. Kendi yaptığı kavramlarla oynayıp, bunlarla fikir ürettiğini ve insanlara tavsiye verdiğini sananlara nazaran iyi *kurmacalar* seni hayatın kendisini düşünmeye iter.